

El contingut de la Biblioteca del Col·legi de Santa Anna durant el segle XVIII és descriptiu del model cultural del moment.

A la vegada, l'índex reflecteix clarament les matèries objecte d'estudi a l'època.

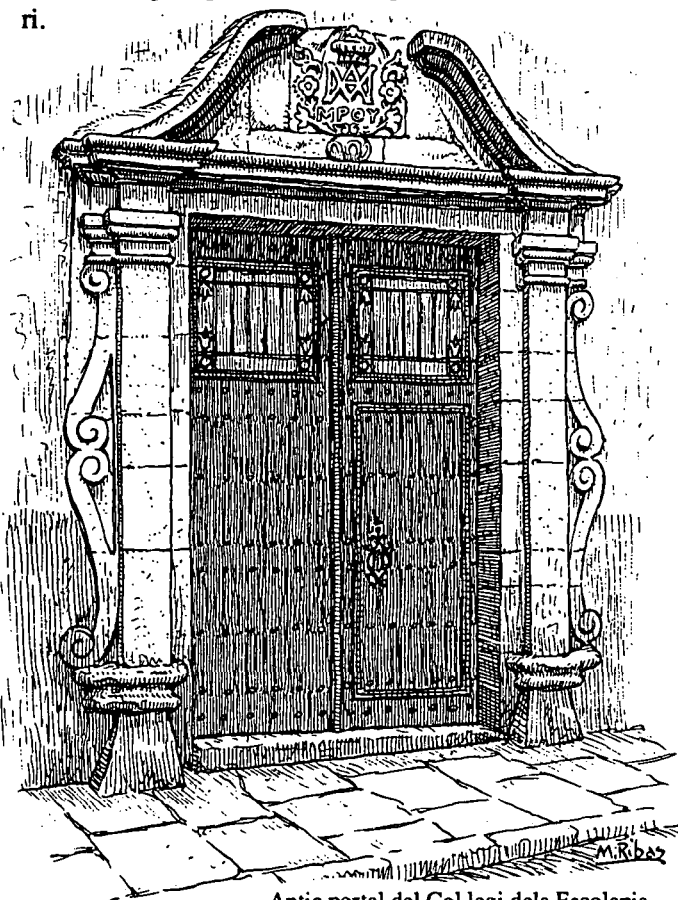
LA BIBLIOTECA DE L'ESCOLA PIA DE SANTA ANNA L'ANY 1774

Les biblioteques són sempre un índex o indicador de la cultura d'un moment i de les persones que la formen; no és l'únic indicador, però sí que cal tenir-lo present. En èpoques antigues encara era més significatiu que avui dia, ja que la dificultat d'adquirir els llibres, suposava una decidida voluntat cultural, mentre que avui, a vegades, ho fem per motivacions exteriors, com la publicitat, l'oportunitat, etc.

Els escolapis sempre tingueren, com tot monestir o convent, la seva biblioteca; l'adquisició de llibres no podia fer-se pels individus perquè hauria ocasionat unes despeses massa crescudes; la biblioteca comunitària resolva i atenia les necessitats de cada un dels membres i responia a la dedicació específica del centre. La finalitat de les biblioteques escolàpies era doble: servien perquè cada mestre pogués preparar les seves classes i per a la predicació dels qui en tenien l'autorització o la comesa, a més de la normal de formació dels religiosos.

Santa Anna es funda el 1737, i el primer inventari de la biblioteca de què tenim notícia és de 1774, és a dir, 37 anys després de la fundació; no són gaires anys per a tenir una biblioteca ben proveïda, però sí que són els suficients per a veure la seva orientació. El llibre d'inventaris de 1774 inclou el de la *Libreria*, com diu l'original; no està complet, sinó que només en tenim l'índex i algunes pàgines del detall de llibres; concretament les pàgines 79, 80, 97, 109, 129 i 130 i queden encara set apartats sense cap full con-

servat, dels 19 que té l'índex; el poc que podem llegir, ens permet treure'n algunes conseqüències i per això he cregut oportuna la seva publicació i comentari.

Antic portal del Col·legi dels Escolapis a la Baixada de Santa Anna. (s. XVIII). Desaparegut. Dibuix Marià Ribas i Bertran.

El *document* reproduïx l'índex dels apartats que seguien i dels quals ara només queden set pàgines; aquest índex ens indica la classificació dels llibres i l'organització de la biblioteca; veiem que els llibres es classifiquen sota dos aspectes: en primer lloc, per la temàtica i, en segon lloc, pel format (tres: foli, 4t i 8è); dintre de cada grup (tema i format), els títols es col·locaven de manera successiva i, a cada volum, se li donava un número.

Els temes que encapçalen els apartats mostren bé els objectius de la biblioteca; un grup es refereix al culte o vida comunitària, com *rubricuistas*, *coro* y *refectorio* (és a dir, els que la comunitat llegia a taula); un altre serveix per a la preparació dels sermons, són els *predicables*; un tercer grup podia oferir material per a lectura personal formativa com els *espirituales*, *juristas* o *canonistas*; en l'apartat "T" hi ha els manuscrits que deixaven els religiosos difunts i que, segons les disposicions del Capítol General de 1718, havien de passar a la biblioteca de la comunitat; finalment, el grup de titulars més nombrós pertany a les diverses matèries que s'ensenyaven a Santa Anna (recordem que a més de la primària i secundària, hi havia la facultat de filosofia o arts i el juniorat o casa d'estudis de filosofia i teologia per a escolapis); d'aquí els títols de teologia, filosofia, gramàtica, història, aritmètica i geometria.

L'any 1774, ja s'havia iniciat a Santa Anna l'obertura de la secundària cap a les ciències i per això en trobem l'apartat a l'índex d'*aritmètica i geometria*; calia adquirir uns bons i actualitzats coneixements per a poder impartir les noves matèries.

Examinem breument els continguts de cada un dels apartats de què disposem, tenint present que, d'alguns, no en tenim la llista completa.

En els *Predicables* hi ha la Bíblia en diferents formats, unes concordances, obres de sants pares de l'Església, vides i obres de sants, com també sermonaris del segle XVIII; la panoràmica, doncs, que ens ofereix és força equilibrada dintre dels pocs títols que conté. Els sermonaris de Quaresma s'emporten la palma numèricament, ja que aquest temps era també aquell en què més es predicava.

Dels *Espirituales* tenim poques dades; hi ha mestres importants de la vida espiritual com sant Francesc de Sales, sant Ignasi de Loiola, el P. Nieremberg, etc. i dues obres de tema escolapi: *Vida de S. Jph. Calazans* i *Varones insignes*; aquests autors i

llibres esmentats han estat molt llegits pels escolapis fins al segle XX.

Per a veure el criteri que probablement se seguia en l'adquisició de llibres per a la biblioteca de Santa Anna, caldrà, abans de comentar l'apartat dels *Gramàtics*, reproduir la llista de llibres que les *Regles Comunes* assenyalaven per a l'assignatura de gramàtica; eren els següents autors i obres: de Ciceró, *pro lege Manilia*, *de Amicitia*, *de Officiis*, les cartes o *Epistolae*; de Luci Anneu Sèneca, *Tragèdies*; d'Horaci, *Odes* i *Poetica*; de Marcial, *Epigramas*; de Virgili, *Eneida*, *Eglogas* i *Georgicas*; d'Ovidi, *el Ponto* i *Tristes*, a més d'altres autors dels quals no s'assenyalen obres concretes com Salusti, Livi, Q. Curci, Cató el Gran, Valeri Màxim i Lluís Vives. Si comparem aquesta llista amb la relació d'obres de la Llibreria, comprovarem que dels 12 autors, 6 hi consten; constatem, doncs, que la biblioteca subministrava les obres i autors que l'escolapi necessitava per a preparar-se les classes. Cal destacar els diccionaris (o vocabularis) de llatí i l'interès per l'estudi de llengües com italià i francès; també hi ha un *Estilo de cartas* que ens recorda la importància que es dóna a la redacció de cartes en l'escola d'aritmètica segons sabem pels exàmens públics del segle XVIII.

No coneixem el volum total de llibres que formaven la biblioteca de Santa Anna; podríem intentar un càlcul aproximat: sabem, en efecte, que en les 8 p. emprades (alguna quedà en blanc per a continuar-hi el registre de posteriors entrades) hi consten 147 títols de llibre i que el total de pàgines que ocupava el registre era probablement de 77, de la qual cosa podríem deduir que el total era d'uns 1.400 títols.

Aquestes són algunes de les coses que podem entreveure de les escadusseres llistes de la biblioteca. El responsable de la biblioteca havia de portar, segons les *Regles Comunes* de l'Escola Pia, dos llibres: el registre d'entrades de llibres i el de préstecs que feia als religiosos perquè els poguessin llegir a la cel·la; cap d'aquests llibres no ha arribat a nosaltres; el que ara comentem és segurament una còpia del d'entrades.

Hom voldria més, però les dades de què disposem no ho permeten; alguna nova informació, de tota manera, hem pogut entreveure de la cultura dels escolapis de Santa Anna.

Joan Florensa, escolapi

DOCUMENT

INDICE DE LA LIBRERIA:

A	-	Predicables en folio
B	-	Theólogos en fol.
C	-	Espirituales en fol.
D	-	Gramáticos, y Filósofos en fol.
E	-	Predicables en 4 fol.
F	-	Theólogos en 4 fol.
G	-	Filósofos en 4 fol.
H	-	Espirituales en 4 fol.
J	-	Historiales en 4.
L	-	Rubricistas en 4.
M	-	Aritmet.a y Geomet.a en 4.
N	-	Juristas, y canonistas en 4.
O	-	Gram.a en 4. y en 8.
P	-	Predicables en 8.
Q	-	Theólogos en 8.
R	-	Filósofos en 8.
S	-	Espirituales en 8.
T	-	Manuscritos en 8.
V	-	Coro, y Refectorio

[p. 79]

A - PREDICABLES EN FOL.

Biblia sacra	1 tomos	Núm. 1
Concordias & Biblia	1	2
Jirino	2	3, 4
Silveyra	10	5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Laureto Silva	1	15
Maldonato	1	16
Divi Ambrosii opera	2	17, 18
D. Joan. Damasc.s	1	19
S. Dionisius	1	20
S. Ciprianus	1	21
S. Leo Papa	1	22
S. Greg.s Nazian.s	1	23
S. Epiphanius	1	24
S. Hyeronimus	1	25
Hencala	1	26
Tertulianus	1	27
Ricardus a S.to Vict.re	1	28
Titelmanus	1	29
Hortus Pastorum	1	30
Polo Diario sacro	2	31, 32
Árbol de la vida	2	33, 34
Fray José de Jesús	1	35
Flos Sanctorum & Dominicar.	1	36
S. Anselmus	1	37
Catena aurea D. Thos.	1	38

[p. 80]

Lochner	4	39, 40, 41, 42
Bartiy.	9	43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51

Quaresma & Graxia, i Santoral	1	52
Vieyra	4	53, 54, 55, 56
Mansi empeñado	4	57, 58, 59, 60
Romeu assump.s Apost.s	2	61, 62
Quaresma de Esquirol	1	63
Quaresma de Becerra	1	64
Becerra orac.s sagradas	2	65, 66
Gran Deip.a Elucid.ta	1	67
De Thomas in Math. et Joan	1	68
Simeon à S. Cruce de Pas.e	2	69, 70
Itinerario de Andrade	1	71
Institutiones Catholicae de Pouget	2	72, 73

[p. 97]

E - PREDICABLES EN 4 FOL.

Biblia sacra	1	1
Mercancio	2	2, 3
Ramirez	4	4, 5, 6, 7
Trigoyen	1	8
Aldobera	1	9
Gislandis	1	10
Vieyra	5	11, 12, 13, 14, 15
Despertador Chr.no	2	16, 17
Congregatio Dolorosa	1	18
Capelo Pastoral	1	19
Nizena	1	20
Serm.s de Bossuet	3	21, 21, 21
Tertulianus predicans	6	21, 22, 23, 24, 25, 26
Plano Evangélico	1	27
Sermones fúnebres	1	28
Pensil Eucharistico	1	29
Oraciones Sagradas de Diez	1	30
Erthoff Dominicale	1	31
Nizeno Quaresma	1	32
El oyente preservado	2	33, 34
El oyente desengañado	1	35
Santoral Cisterciense	1	36
Discursos económicos	1	37
Plens Dominicas	1	38
Parabolas Evang.	1	39
Rethorica de Granada	1	40

[p. 98]

Muniera Cuaresma	3	41, 42, 43
Granada obra predicable	9	44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52
Philip. à S.to Jac.	2	53, 54
Bossuet	3	55, 56, 57
Año Christiano	19	58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76

ESTUDIS

[p. 109]

H - ESPIRITUALES EN 4 FOLIO

Espejo de la Muerte	1	1
Molina de Sacerdotes	1	2
Molina de Oración	2	3
Varones Insignes	1	4
Año Virgíneo	4	5, 6, 7, 8
Historia del Archipiélago	1	9
Pentatheuco Cherubico	1	10
Salsas Plat.	5	11, 12, 13, 14, 15
Murcia Memoria de Pas.n	1	16
Temporal y Eterno	1	17
Arbiol fam. Regul.	1	18
Arbiol desengaños mist.s	1	19
Arbiol vocación ecclesias.	1	20
Arbiol manuele sacerd.	1	21
Sales vida devota	1	22
Practica de Sales	1	23
Nieremberg. aprecio de la gur.a	1	24
Venegas de la muerte	1	25
Itinerario del Alma	1	26
Exercicios de S. Ignacio	1	27
Historia de los S.M. de Vilasar	1	28
Athenas sacra	1	29
Vida de S. Jph. Calazans	1	30
Commentario sacr histórico	1	31

[p. 110 en blanc]

[p. 129]

N - GRAMÁTICOS EN 4, Y EN 8.

Arte Poética	2	1, 2
Virgilio repetido	1	3
Virgilio comentado	1	4
Vocabulario de Sales	1	5
Vocabulario de Torres	1	6
Citara de Apolo	1	7
Tésoro de las dos lenguas	1	8
Speculum Gram.um	2	9, 10
Teatro de los Dioses	3	11, 12, 13
Gerardo Lobo	1	14
Vocabulario Italian y Esp.l	1	15
Gram.a de Bufier	1	16
Marcial Epigrammas	2	17, 17, 18, 18
Exameron Joan		
Crysostomi	1	19
Phoedri Fabulae	1	20
Pomici	1	21
Ariathne Rhetorum	1	22
Rhet.a P. Camili	3	23
P. Alvarez	1	24
Virgilio	2	25, 26
Sinónimos	2	27, 28
Despauterio y Plateolo	3	29, 30, 30
Eloquencia Española	1	31

[p. 130]

Valerio Máximo	1	32
Juan Bautista fulgoso	1	33
Gram.a magna	1	34
Lorenzo Valla	1	35
Juan Bap.ta Mantuany	1	36
Horacio Español	2	37, 38
Elegancias Poéticas	1	39
Thesaurus Puerilis	1	40
Enchiridion	1	41
Paulo Manucio	3	42, 43, 44
Prosodias del P. Agust.n y Alv.z	3	45, 46, 47
De Institutione Gram.cae	1	48
Retor.a del P. Agus.n	1	49
Gram.a Francesa	2	50, 51
Magistral de Torrella	1	52
Seminario de Victoriense	3	53, 54, 55
Julio César	1	56
Seutonio	1	57
Obras de Virgilio	1	58
Ovidio Methamorp.s	1	59
Ovidio Epistolas	1	60
Epístolas selec. de Ciceron	1	61
Estilo de cartas	1	62
Fabulas Filosofia secreta	1	63
Clavis Rhet.ae	1	64
Suma de Temps	1	65
Epitheta Texturus	1	66
Com.a Julii Caesaris	1	67
Lemaitre Italien	1	68
Obras de Pantaleon	1	69